

Pracovní list – obecné tipy

Obecné tipy pro práci s (vícejazyčnými) dětmi na jednorázových volnočasových akcích

Rádi bychom s vámi sdíleli naše zkušenosti z realizace volnočasových a komunitních aktivit, na kterých vždy byli i vícejazyční účastníci / vícejazyčné účastnice (s OMJ). Většina níže popsaných věcí pro vás pravděpodobně nebude znamenat žádnou revoluci ani převratně nový objev, možná ale některé nápady nebo postřehy mohou někomu posloužit jako dobrá inspirace. Nejprve uvedeme dva obecné tipy pro práci s jakýmkoliv dětským kolektivem, následně pak specifika pro práci s vícejazyčnými dětmi (dětmi s OMJ).

Obecné tipy

Pravidla

Doporučujeme nastavit si s dětmi pravidla, která budeme během akce dodržovat. Je možné začít otázkou: „Co myslíte, že bychom měli během dneška dodržovat, aby nám tu spolu bylo dobře? Jak bychom se k sobě navzájem měli chovat?“ Děti většinou již navrhnou nějaká pravidla. Pokud ne, tak můžeme například zahrát strkání do souseda, zeptat se, jestli je mu to příjemné, a tím začít debatu. Pravidla – čekat u silnice, neodcházet bez toho, abychom to řekli lektorům, když je nějaký problém/zranění – říct o tom lektorům, navzájem se poslouchat...

Nástin harmonogramu

Doporučujeme letmo nastínit dětem, co je během dne čeká. V tom smyslu, že oznámíme, kdy se asi bude svačit a kdy bude oběd, jak dlouho bude celá akce trvat. Jinak děti vytahují svačtinu v momentech, kdy se to nehodí, ruší tím program a podobně.

Tipy specifické pro práci s vícejazyčnými dětmi (s OMJ)

Shrnutí bychom je do několika následujících bodů:

- je třeba mluvit pomalu a zřetelně, zadání dávat v jednoduchých formulacích, používat obrázky a ikonky, gestikulaci,
- nastavit základní pravidla chování, jak bude skupina fungovat (zdůraznit pravidla pro všechny děti, ale pro vícejazyčné se občas zvlášť ujistit, zda rozumí),
- při vysvětlování her a zadávání úkolů si vždy ujasnit, že děti rozumí pravidlům hry – ne pouze „odkýváním hlavou“, ale kontrolními otázkami,
- doporučujeme akcent na lokální prostor – posiluje to vztah k místu,
- nezakazovat dětem mluvit jejich mateřskými jazyky, jen občas upozorníme na to, že pokud mluví svým mateřským jazykem, tak jim nerozumí všichni ze skupiny, a podobně (více viz níže),
- v případě jasně dané jazykové skupiny, a je-li čas a prostor, se vyplatilo připravit i malý slovníček,

Pracovní list – obecné tipy

- myslet na případné zjednodušené varianty úkolů,
- využívat spolupráce ve skupině (děti se umí skvěle zhostit úkolu chvilkového překladatele nebo „učitele“, který vše vysvětlí),
- pokud je možnost mít nějakého asistenta, vždy se to hodí.

Velmi dobře jsou akceptovány aktivity, kde se nemluví. Tj. u pohybových a hudebních cvičení je největší uvolnění a propojení. Proto tyto aktivity zařazujeme i do akcí, které na tom nestojí. Tedy i tvořivá dílna v knihovně začíná pozdravením, ledolamkou, hrou. Poté, co se děti uvolnily bez jazykové bariéry, můžeme přistoupit k práci s jazykem.

Velmi dobře zapadají jakékoliv prvky o jinakosti a stěhování (viz migrující ptáci, Sherlock Holmes, který neumí česky, atd.). Dává to nově příchozím dětem možnost se trochu s nimi identifikovat, nepřipadat si tak divně.

U některých komunit nebo celkově u nově příchozích je dobré zdůraznit pravidla průběhu akce. A to jak rodičům, tak dětem. Z tohoto důvodu jsme i rodičům vždy velmi detailně popisovali průběh a naše pravidla (např. pokud se rodič bude chtít účastnit aktivity, tak se musí plně zapojit, ne stát opodál, apod.). Mohou to být někdy maličkosti, které nechtěně při neznalosti postaví dítě rovnou do pozice cizince a vyloučeného (chybí přezůvky, svačina atd.).

Důležité je samozřejmě mít na mysli původ účastníků i jejich zkušenost. Tj. při práci s nově příchozími ukrajinskými dětmi v průběhu války nebylo vhodné používat jakékoliv hry či aktivity se silnými zvuky. (Bylo potřeba vyloučit balonky, protože mohou hlasitě prasknout, nebo jsme například zamítli návštěvu protiatomového krytu/bunkru. Naopak jsme zapojili více arteterapeutických technik do tvoření.) Celkově se snažíme do výprav vkládat hodně prvků z české kultury či historie, vždy však s vědomím, že většina účastníků se s tím může setkat poprvé. Takže volíme aktivity seznamovacího charakteru.

Používání vlastního jazyka na domluvu v žádném případě nezakazujeme, ale zároveň se snažíme dětem připomínat, že univerzálním jazykem ve skupině je čeština. Často dětem vícejazyčným bez dobré znalosti češtiny hodně pomůže, když jim dáme najevo, že jim rozumíme a že mohou promluvit svým jazykem nebo říct a ukázat, jak to je „u nich“.

Obecně se dá říct, že jen stačí nespěchat, neklást na sebe velké nároky, být trochu flexibilní – zkrátka počítat s tím, že se ve skupině kdykoliv může objevit někdo, kdo bude potřebovat individuální přístup a svůj čas, a poskytnout mu ho.